

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

PHẠM TRANG NHUNG

ĐẶC ĐIỂM THƠ HOÀNG TRUNG THÔNG

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ
VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2016

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

PHẠM TRANG NHUNG

ĐẶC ĐIỂM THƠ HOÀNG TRUNG THÔNG

Chuyên ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 60 22 01 21

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ
VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Lưu Khánh Thơ

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đề tài luận văn khoa học “*Đặc điểm thơ Hoàng Trung Thông*” là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất cứ công trình nào khác.

Tác giả luận văn

Phạm Trang Nhung

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian học tập khóa học Thạc sĩ Văn học Việt Nam tại trường ĐHSP Thái Nguyên, tôi luôn nhận được sự quan tâm, chỉ bảo tận tình của các thầy giáo, cô giáo. Hoàn thành luận văn thạc sĩ khoa học này, tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, khoa Ngữ văn; các thầy giáo, cô giáo đã tận tâm giảng dạy, hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu. Đặc biệt, tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến **PGS.TS Lưu Khánh Thơ** đã hết lòng giúp đỡ, hướng dẫn tôi trong suốt quá trình xây dựng đề cương, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tôi cũng xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến các đồng chí lãnh đạo Trường Trung học phổ thông Khánh Hòa tỉnh Thái Nguyên, các đồng nghiệp và gia đình đã giúp đỡ, động viên, tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi trong việc trao đổi, chuẩn bị tư liệu, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2016

Tác giả

Phạm Trang Nhung

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	5
4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	5
5. Phương pháp nghiên cứu.....	6
6. Đóng góp của luận văn.....	6
7. Cấu trúc luận văn.....	6
Chương 1: DIỆN MẠO THƠ KHÁNG CHIẾN CHỐNG PHÁP VÀ VÀI NÉT VỀ TÁC GIẢ HOÀNG TRUNG THÔNG	7
1.1. Diện mạo thơ kháng chiến chống Pháp.....	7
1.2. Vài nét về tác giả Hoàng Trung Thông.....	8
1.2.1. Con người	8
1.2.2. Hành trình sáng tạo thi ca	10
Chương 2: ĐẶC ĐIỂM THƠ HOÀNG TRUNG THÔNG TRÊN PHƯƠNG DIỆN NỘI DUNG VÀ CẢM HỨNG SÁNG TÁC	27
2.1. Phương diện nội dung.....	27
2.1.1. Bức tranh lao động sản xuất và chiến đấu	27
2.1.2. Tình cảm riêng tư từ muôn mặt đời thường	34
2.2. Phương diện cảm hứng sáng tác	37
2.2.1. Cảm hứng chính luận.....	37
2.2.2. Cảm hứng thế sự.....	47
2.2.3. Cảm hứng lãng mạn.....	50

Chương 3: ĐẶC ĐIỂM THƠ HOÀNG TRUNG THÔNG TRÊN PHƯƠNG	
DIỆN NGHỆ THUẬT	55
3.1. Những hình ảnh thân thuộc	55
3.1.1. Hình ảnh nông thôn, miền núi	55
3.1.2. Hình ảnh con đường, bước đi	59
3.1.3. Hình ảnh rượu và em	61
3.2. Giọng điệu giản dị, khỏe khoắn.....	63
3.3. Ngôn ngữ thơ đậm chất văn xuôi	66
3.4. Thể thơ tự do.....	67
3.5. Cách ngắt câu - câu thơ bậc thang	72
3.6. Một số mô típ nổi bật.....	73
KẾT LUẬN	78
TÀI LIỆU THAM KHẢO	81

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Tìm hiểu về những đặc điểm thơ của một tác giả thực chất là tìm hiểu cái riêng, tìm hiểu những cống hiến nghệ thuật mà nhà thơ đó đã đóng góp cho văn học, xác định cái nhìn cuộc sống, cách xây dựng một thế giới nghệ thuật độc đáo, riêng biệt thể hiện trong quan niệm nghệ thuật, cảm hứng, cái tôi trữ tình, ngôn từ, giọng điệu... Nghiên cứu về một nhà thơ qua đặc điểm thơ còn thể hiện việc tìm hiểu vẻ đẹp thẩm mỹ độc đáo của tác giả trong lịch sử văn học nói chung, tiến trình thơ nói riêng. Qua đó, góp phần khẳng định những đóng góp nghệ thuật của nhà thơ trên con đường phát triển phong phú, đa dạng của lịch sử văn học dân tộc.

Nhà thơ Hoàng Trung Thông sinh ra trong một gia đình nông dân ở xã Quỳnh Đôi, huyện Quỳnh Lưu, tỉnh Nghệ An. Ông là một nhà thơ có sức sáng tạo bền bỉ, mạnh mẽ trải dài qua các giai đoạn: từ những năm 1945 đến những năm đất nước đổi mới. Vào cái tuổi gần tám mươi, Hoàng Trung Thông vẫn tiếp nối cuộc hành trình duyên nợ với thơ. Trong thế hệ các nhà thơ kháng chiến chống Pháp, Hoàng Trung Thông được xuất bản sớm nhất tập thơ đầu tay ở nhà xuất bản văn nghệ với tập thơ *Quê hương chiến đấu* (1955). Theo thống kê hiện nay nhà thơ Hoàng Trung Thông là tác giả của trên 30 đầu sách gồm: 11 tập thơ, 05 tập văn, nhiều bản dịch thơ của các tác giả nổi tiếng trên thế giới và một số cuốn phê bình văn học... Hoàng Trung Thông được tặng nhiều giải thưởng và các huân chương cao quý, đặc biệt là giải thưởng Nhà nước về văn học nghệ thuật.

Những giải thưởng đã ghi nhận sức sáng tạo bền bỉ cùng với đó là những cống hiến của Hoàng Trung Thông trong nền thi ca hiện đại Việt Nam. Đó không chỉ là sức sống của một trái tim đa cảm, giàu trí tuệ mà còn là sức sống của một phong cách gần gũi, mộc mạc và đậm chất suy tư. Tìm đến với thơ Hoàng Trung Thông sẽ đem đến cho bạn đọc nhiều điều thú vị,

sẽ khám phá được tâm hồn của một tài năng nghệ thuật đặc biệt là trong lĩnh vực thơ ca.

Chọn đề tài nghiên cứu ***Đặc điểm thơ Hoàng Trung Thông***, chúng tôi mong muốn góp thêm một tiếng nói khẳng định vẻ đẹp và những giá trị riêng biệt của một hồn thơ bình dị, mộc mạc và cũng rất giàu bản lĩnh của Hoàng Trung Thông trong nền văn học hiện đại Việt Nam.

2. Lịch sử vấn đề

Hoàng Trung Thông thuộc lớp những nhà thơ xuất hiện và trưởng thành trong cuộc kháng chiến chống Pháp. Ông đã có rất nhiều công hiến cho nền văn học hiện đại Việt Nam, ngay từ sáng tác đầu tay ***Bài ca võ đất*** (1948) thơ ông đã được dư luận quan tâm, đánh giá cao trong giới nghiên cứu phê bình và sáng tác. Sự nghiệp thơ văn của Hoàng Trung Thông đặc biệt là ở mảng thơ viết về cuộc sống và chiến đấu ngày càng phát triển và nhận được nhiều ý kiến đánh giá.

Đến hiện nay, có nhiều công trình nghiên cứu về Hoàng Trung Thông. Luận văn xin điếm qua một vài công trình tiêu biểu.

Hồ Tuấn Niêm đã đi vào tìm hiểu phong cách thơ Hoàng Trung Thông gắn liền với thực tiễn và chiến đấu thông qua cách thể hiện ngôn từ vô cùng gần gũi, mộc mạc và giản dị. *“Hoàng Trung Thông là một nhà thơ có bản lĩnh chính trị và tư tưởng rõ ràng. Bản lĩnh này thể hiện ở tinh thần trách nhiệm của anh trước quần chúng, trước Đảng. Có thể nói không một bài thơ nào của anh viết ra mà không vì mục đích phục vụ quần chúng, ca ngợi chế độ. Anh là một trong số các nhà thơ ham đi vào cuộc sống để trau dồi tư tưởng, tình cảm mới do đó anh sáng tác ngày càng tốt hơn”* [25, tr.49].

Tác giả Phong Lan trong bài: ***Nhân đạo Trong gió lửa***, tập thơ thứ tư của Hoàng Trung Thông cũng đã có nhận xét: *“Có thể nói, ở Hoàng Trung Thông, tư tưởng và cảm xúc luôn khoẻ khoắn và trong sáng. Anh nhìn nhận, bình giá thực tế bằng con mắt cách mạng và xây dựng cảm hứng thơ ca trên*

sự đồng điệu giữa tâm trạng và hiện thực của đời sống. Nhờ vậy, thơ anh chân tình cởi mở. Mặt khác, những điều anh viết thường được rút ra từ những sự kiện, cảnh ngộ của đời sống hiện thực nên thơ anh mang nét dân dã, gần gũi của một hồn thơ chân thực, mộc mạc” [13, tr.91].

Tác giả Hoàng Cát từng nhận xét trong **cuốn Hoàng Trung Thông một đời thơ văn** xuất bản năm 1998: “Dù viết về đề tài gì, chống Pháp hoặc chống Mỹ, chiến đấu hoặc xây dựng...bao giờ lời thơ và tình thơ của Hoàng Trung Thông cũng chân thành mộc mạc và thiết tha. Có những bài đã trở lên tiêu biểu cho cả một thời kỳ kháng chiến gian khổ thời chống Pháp...”. Phải chăng đó là cái chất chân thành và mộc mạc trong thơ ông, nó đã in đậm vào trong các trang thơ ông viết cho dù viết về đề tài nào cũng vậy. Cứ mỗi khi ta nhắc tới cái tên Hoàng Trung Thông như hiển nhiên mà mặc định rằng: Hoàng Thông - nhà thơ của cái giản dị, mộc mạc [25, tr.142].

Nhà nghiên cứu phê bình văn học Hà Minh Đức trong cuốn **Hoàng Trung Thông một đời thơ văn** xuất bản năm 1998 đã nhận định rằng: “*Tứ thơ của Hoàng Trung Thông là tứ thơ đẹp, mạch thơ khoẻ, ý chí của tuổi trẻ không khó khăn nào khuất phục được. Thơ của Hoàng Trung Thông gieo vào lòng người đọc nhiều tình cảm mạnh mẽ và tươi sáng. Thơ Hoàng Trung Thông được viết ra từ một tâm hồn thơ gắn bó với lao động, ruộng đồng. Hoàng Trung Thông là một nhà thơ của bản làng quê hương, trưởng thành với cách mạng và cuộc kháng chiến của dân tộc*” [25, tr.7].

Nhà phê bình, nghiên cứu văn học Phan Ngọc đã nhận xét: “*Hoàng Trung Thông chỉ là học giả trong các bài nghiên cứu. Còn trong thơ không ai mộc mạc bằng anh. Anh không thích cái gì bí hiểm triết lý, anh thích cái đơn giản. Toàn từ đơn tiết thuần Việt, toàn những hình ảnh mộc. Tôi hiểu mảnh khoé này. Với cuộc đời có khi phải đóng kịch. Nhưng với nghệ thuật ta phải chân thành. Tôi yêu những bài thơ anh viết mang tính chất tự phê phán. Không có một Hoàng Trung Thông giáo dục ai trong thơ. Chỉ có một Hoàng Trung Thông*”

nhỏ bé không hài lòng với chính mình. Đó là cái lớn của Hoàng Trung Thông” [25, tr.129].

Nhà nghiên cứu văn học Mai Hương cũng khẳng định: *”Trong lao động nghệ thuật, Hoàng Trung Thông không bao giờ dễ dãi, tự bằng lòng với mình. Anh luôn tìm tòi học hỏi ở các nhà thơ bậc thầy của Việt Nam và thế giới, luôn chắt lọc ý kiến bạn đọc, sao cho thơ của mình trở lên đa dạng và đến được với nhiều tầng lớp công chúng đông đảo. Mặt khác anh luôn có ý thức quan tâm tới sự giao lưu văn học dân tộc và thế giới. Những công trình dịch và giới thiệu về Đỗ Phủ, Lục Du, A đam michkêvich, Henrich Hainơ, Puskin... ”*. Tác giả bài viết đã tìm ra được một đặc điểm rất quý về Hoàng Trung Thông đó là ông luôn là người nghiêm túc trong sáng tạo nghệ thuật nên thơ Hoàng Trung Thông luôn có sự tỉ mỉ và khắt khe trong sáng tác. Đó cũng là cách nhà thơ đưa những sáng tác của mình tiến ra cánh cửa văn chương hội nhập [25, tr.138].

Bạn đọc đã tìm hiểu và thưởng thức thơ Hoàng Trung Thông sẽ rất tâm đắc, thấy được sự chân thành mộc mạc và gần gũi của tác giả trên từng trang viết. Thơ của Hoàng Trung Thông có sức sáng tạo bền bỉ, mạnh mẽ qua các giai đoạn chống Pháp, chống Mỹ và tiếp những năm đổi mới cho đến cuối cuộc đời của ông.

Nhìn một cách tổng quát, hầu hết các bài viết, các bài nghiên cứu đều nhận thấy Hoàng Trung Thông là một nhà thơ có phong cách sáng tạo đáng ghi nhận. Một hồn thơ chân thật, giản dị, mộc mạc. Ông luôn quan tâm gắn bó với đời sống của nhân dân lao động ở khắp các vùng miền. Đặc điểm thơ Hoàng Trung Thông được khai thác trên nhiều khía cạnh khác nhau, có tác giả đi sâu vào phương diện nội dung nhưng lại có tác giả trọng tâm khai thác về phương diện nghệ thuật. Nhận thấy, đây là những ý kiến hết sức quý báu mang tính gợi mở, định hướng cho chúng tôi khi thực hiện luận văn ***Đặc điểm thơ Hoàng Trung Thông.***